

Aanvulling PB Vossemeer deel A

Contactpersoon

A. van Hooff

Datum 10 maart 2017

Ons kenmerk I001-1248970AIH-V01

Onderwerp Aanvulling Passende Beoordeling Vossemeer deel A

Antwoorden op lijst aanvullingen en opmerkingen EZ passende beoordeling (aanvullende informatie 4:15 Awb) d.d. 3 februari 2017

(documenten: Actualisatie Passende beoordeling vaargeul Vossemeer deel A 31 oktober 2016 + bijlagen, aanvraag d.d. 17 november 2016 + AERIUS berekening d.d. 24 oktober 2016, kenmerk RthGaqqjkiY9)

1. Waar is de PB op geactualiseerd? Wat is de aanpassing die nodig is t.o.v. de oude vergunning?

In de PB is met de destijds best beschikbare kennis beoordeeld of de activiteit een negatief effect kan veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen. De activiteit is niet veranderd en wordt op dezelfde manier uitgevoerd zoals eerder is vergund.

In de actualisatie is wederom op de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit getoetst. Hierbij is onderzocht of er veranderingen zijn opgetreden in de (trend van) de populaties van doelsoorten of in de kwaliteit en oppervlakte van de leefgebieden van de doelsoorten. Inmiddels (eind 2016) zijn ook het Natura ontwerpbeheerplan Ketelmeer en Vossemeer en de daarbij horende achtergronddocumenten beschikbaar gesteld. Deze documenten zijn tevens gebruikt om te beoordelen of aanpassingen t.o.v. de oude PB/vergunning noodzakelijk zijn. De activiteit was al voor vaststelling van het ontwerpbeheerplan vergund, dit wordt in het ontwerpbeheerplan ook benoemd (ondiepe zandwinning). In het bij het ontwerpbeheerplan horende achtergronddocument *Nadere effectenanalyse huidige activiteiten IJsselmeergebied fase II* is o.a. het vergund gebruik geïnventariseerd en getoetst of hiervan resteffecten zijn die meegenomen moeten worden in de cumulatietoets van de huidige activiteiten. In dit rapport wordt in paragraaf 4.1.2. bij punt FL 65 de vaargeulverbreding door zandwinning in het Vossemeer behandeld. De aangevraagde activiteit is daarmee ook in het ontwerpbeheerplan beoordeeld in samenhang met andere activiteiten.

Bij het ontwerpbeheerplan hoort het achtergronddocument Natura 2000 Ontwerpbeheerplan IJsselmeergebied Toetsingskaders (RWS, 2016). Hierin is het toetsingskader voor zandwinning in opgenomen. Over zandwinning in vaargeulen staat het volgende opgenomen in dit toetsingskader:

Op alle door de beroepsscheepvaart gebruikte vaarroutes is de verwachting dat het bodemleven zeer slecht is ontwikkeld vanwege opwoeling. In het kader van de toetsing van bestaand gebruik is dit niet van significant belang gebleken. Ook kunnen vissoorten als spiering zich juist op het 'talud' van de diepere bodem van de vaarroute bevinden. Ingrepen ter plekke van de vaarroutes zullen altijd slechts effecten van tijdelijke of lokale aard hebben en daarmee in de categorie 'ja, waarschijnlijk' vallen.

ja, waarschijnlijk: locaties waar zandwinning waarschijnlijk kan worden toegestaan, omdat significant negatieve effecten op voedselbeschikbaarheid voor kwalificerende watervogels bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.

De aangevraagde activiteit vindt in het overgrote deel plaats in een bestaande vaargeul. Hier worden daarom geen significante effecten verwacht. Daarnaast wordt een ondiep deel naast de vaargeul vergraven, hierdoor wordt de vaargeul verbreed. De effecten van de verbreding zijn in de PB beoordeeld.

2. p.15 gebruikt worden de doeluitwerkingen (bron Rijkswaterstaat), in hoeverre is deze informatie bruikbaar, doorgaans wordt uitgegaan van het Aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000- gebied Ketelmeer & Vossemeer.

In de PB is getoetst aan het aanwijzingsbesluit. In het aanwijzingsbesluit staan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied vastgelegd. In het rapport Doeluitwerking Natura 2000 IJsselmeergebied (Rijkswaterstaat, 2010) zijn deze instandhoudingsdoelstellingen uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Het is daarmee een essentieel rapport voor de toetsing aan de instandhoudingsdoelstellingen.

3. p.11 Vertroebeling en nutriënten toename in waterkolom door zandwinning. Wat kan er nog worden aangegeven over het onbruikbare materiaal dat overboord gaat met het water (blz 11).

Het onbruikbaar materiaal bestaat uit voornamelijk uit fijn zand en klei. De effecten hiervan staan in hoofdstuk 4 vanaf blz. 28 nader toegelicht. Mogelijke effecten beperken zich tot een tijdelijke vertroebeling en zijn niet los te zien van de vertroebeling die onder water plaatsvindt. Deze effecten zijn daarom gezamenlijk behandeld. In een worst-case-scenario leidt dit, samen met de vertroebeling door zandwinning, tot een tijdelijke vertroebeling van 70 bij 70 meter wat bij inzet van 4 zandwinschepen leidt tot maximaal 2 ha aan tijdelijke vertroebeling. Deze 2 ha is een worst-case-scenario: alle schepen tegelijkertijd en op afstand van elkaar (geen overlap in het areaal met vertroebeling). Zelfs dit worst-case-scenario leidt niet tot significant negatieve effecten. Het leidt zoals in hoofdstuk 4 staat uitgelegd evenmin tot negatieve effecten op het nutriëntengehalte.

4. P.11: vraag: waar ligt de bestaande vaargeul (evt. verduidelijken met een nieuwe kaart, ik vind bijlage 2 niet zo helder)

In bijlage 3 staat de dieptekaart van het Vossemeer opgenomen. Hierop is te zien dat een strook direct langs de oever van Flevoland dieper is dan 70 cm (winterpeil), dat is de vaargeul.

5. Actualisatie driehoeksmosselen, rapport Deltares 2015. Blz 33. Zijn de dichtheden en voedingswaarde van de driehoeksmosselen gelijk gebleven t.o.v. 2006? Wat is de draagkracht?

Het rapport van Deltares concludeert dat de kwaliteit (voedingswaarde voor vogels) in het Natura 2000-gebied al vanaf 1990 slecht is geweest. Hieruit blijkt dat de voedingswaarde van de mossels al ten tijde van aanwijzing slecht was voor de vogels en dat dit waarschijnlijk zo gebleven is. De aantallen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn daarom gebaseerd op een situatie waarin de driehoeksmosselen in het Ketelmeer en Vossemeer maar van beperkte voedingswaarde waren voor vogels, hierin is waarschijnlijk geen verandering gekomen. De hoge en lage aantallen van mossel-etende vogels worden blijkbaar niet veroorzaakt door de mosselpopulatie in het Vossemeer. De aantallen zijn gerelateerd aan de situatie in het IJsselmeer en Markermeer (veel driehoeksmosselen ten tijde van aanwijzing, weinig in de huidige situatie). In het Natura 2000 Ontwerpbeheerplan Ketelmeer en Vossemeer wordt het volgende geconcludeerd:

Datum 10 maart 2017

Ons kenmerk I001-1248970AIH-V01

Pagina 3 van 12

Mogelijk is de huidige draagkracht van het gebied te laag voor fuut, grote zaagbek, kuifeend, nonnetje en mogelijk aalscholver en tafeleend ten aanzien van voedselbeschikbaarheid (kleine vis en mosselen). KRW-maatregelen kunnen slechts een beperkte bijdrage leveren aan de voedselvoorziening en bodemfauna. De aantallen watervogels in het Ketelmeer & Vossemeer zullen meeliften op de maatregelen die in IJsselmeer en Markermeer & IJmeer voor deze soorten worden genoemd. Voor de eerste beheerplanperiode zal in ieder geval een verdere achteruitgang van de aantallen kunnen worden voorkómen. Voor de overige vis- en bodemfauna etende vogels (meerkoet en visarend) worden de instandhoudingsdoelstellingen wel behaald in de eerste beheerplanperiode.

De activiteit vindt plaats in het zuidelijk deel van het Vossemeer. Dit is geen belangrijk gebied voor de soorten die op mossels foerageren. Dit wordt bevestigd in het Natura 2000 Ontwerpbeheerplan (Rijkswaterstaat, 2016): *Bodemfauna-etters (kuifeend en tafeleend) verblijven vooral in het noorden van het Vossemeer en oosten van het Ketelmeer tijdens de nazomer. In de winter verspreiden de kuifeenden zich ook naar het westelijke Ketelmeer waar de meeste mosselen te vinden zijn.*

Op figuur 4.1 van de PB is aangegeven welke locaties met driehoeksmosselen zich in of in de directe nabijheid van het zandwintraject bevinden. In de PB wordt uitgegaan dat één locatie met driehoeksmosselen wordt vernietigd. Aangezien deze mosselen zich op de steenglooiing bevindt is het echter waarschijnlijk dat alleen sprake is van een tijdelijke vertroebeling op deze locatie en geen permanent effect. De PB is daarom uitgegaan van een worst-case-scenario.

Tenslotte vindt de activiteit plaats in een vaargeul. In het toetsingskader bij het ontwerpbeheerplan wordt bevestigd dat vaargeulen niet van belang zijn voor de soorten die op mossels foerageren (zie vraag 1). Volgens het Toetsingskader zijn significant negatieve effecten daarom bij voorbaat uitgesloten.

Concluderend:

- De instandhoudingsdoelstellingen zijn gebaseerd op een situatie met weinig mossels in het Vossemeer die bovendien van beperkte voedingswaarde voor vogels waren
- Het zijn de mosselbanken in het IJsselmeer die (mede) bepalend zijn voor de aantallen mossel-etende vogels in het Ketelmeer en Vossemeer
- In het ontwerpbeheerplan Ketelmeer en Vossemeer wordt dit bevestigd doordat maatregelen in het IJsselmeer volstaan om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen
- De activiteit vindt plaats in het (zuidelijk deel van) Vossemeer, in een vaargeul, deze locatie is niet van belang voor soorten die op driehoeksmossels foerageren (zie ontwerpbeheerplan en toetsingskader)
- De activiteit heeft met zekerheid geen invloed op de instandhoudingsdoelstellingen van de mossel-etende soorten.

6. Visetende vogels; Er zitten tegenstrijdigheden in de effecten analyse. Blz 34 en 41/42. De rand van de vaargeul is een geschikt biotoop voor vissen. Dan lijkt me dat er tijdelijke negatieve effecten optreden voor vissen en mogelijk ook voor visetende soorten. Maar dat hangt af van de geschiktheid van de vaargeul als foerageergebied voor de betreffende soorten. Dit is nu niet duidelijk.

De rand van de vaargeul is inderdaad geschikt biotoop voor vissen. Tijdens de werkzaamheden, zoals vermeld in de PB paragraaf 4.2.2, vindt daarom een tijdelijke en

plaatselijke verstoring van vissen plaats. Na afronding van de werkzaamheden is echter weer geschikt leefgebied voor vissen aanwezig. Een permanent negatief effect op het visbestand en daarvan afhankelijke soorten treedt niet op.

Een vaargeul in het Vossemeer lijkt geen optimaal foerageergebied voor de visetende vogels van open water. Dit wordt bevestigd in het ontwerpbeheerplan. Volgens het ontwerpbeheerplan bevinden de viseters zich vooral in het westelijke deel van het Natura 2000 gebied (Ketelmeer) waar grootschalig open water met kleine eetbare vis aanwezig is. In de PB is voor de zekerheid alsnog bepaald wat de effecten zijn, indien de vaargeul geschikt foerageergebied is voor de visetende soorten. Als de vogels in de huidige situatie, met veel scheepvaart, de vaargeul gebruiken als foerageergebied dan kunnen ze dat ook in de toekomstige situatie. Verstoring tijdens de werkzaamheden is dan tevens onwaarschijnlijk: de vogels worden blijkbaar niet verstoord door de huidige scheepvaart, dan zal er evenmin een verstoring plaatsvinden door de zandwinning die met vergelijkbare schepen en scheepmotoren wordt uitgevoerd. De verstoring is tenslotte plaatselijk en tijdelijk, er blijft voldoende alternatief leefgebied beschikbaar. Indien de scheepvaart wel voor een verstoring zorgt dan is de vaargeul van het Vossemeer geen optimaal foerageergebied. Gelet op het voorgaande is een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van visetende soorten uitgesloten. Dit wordt bevestigd in het Toetsingskader behorende tot het ontwerpbeheerplan: *Ook kunnen vissoorten als spiering zich juist op het 'talud' van de diepere bodem van de vaarroute bevinden. Ingrepen ter plekke van de vaarroutes zullen altijd slechts effecten van tijdelijke of lokale aard hebben.*

7. Blz 36 Actualisatie waterplanten. Wordt er in het rapport nog onderscheid gemaakt naar typen kranswieren en fonteinkruiden? Wat is de kwaliteit van de waterplanten voor de planten etende watervogels? Wat is de draagkracht?

Uit het rapport blijkt dat er een uitbreiding in kranswier heeft plaatsgevonden die ten koste is gegaan van fonteinkruiden. In het Natura 2000 Ontwerpbeheerplan Ketelmeer en Vossemeer wordt geconcludeerd dat voor de waterplant-etende vogels voldoende voedsel van goede kwaliteit aanwezig is om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen (zie verder vraag 12 Kleine zwaan over draagkracht van het gebied). In het ontwerpbeheerplan is hierbij rekening gehouden met de reeds vergunde zandwinning in de vaargeul. Een negatief effect op de planten-etende soorten is daarom uitgesloten.

8. Blz 37, 38. De grote karekiet; Wat is het effect van de aanzuigende werking van de grotere volgeladen schepen op de rietoever. Kan dit een negatief effect kan hebben op de kwaliteit van het waterriet.

Dit staat toegelicht in de PB paragraaf 4.2.5. Via een model is berekend wat de aanzuigende werking van schepen voor effect heeft op de golfdynamiek en daarmee op de kwaliteit van het waterriet. Er blijkt geen negatief effect op te treden.

9. Blz 39. Graag toch een nieuwe AERIUS berekening aanleveren van uitvoeringsperiode mede omdat op p. 39 staat dat de stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden buiten beschouwing wordt gelaten. Klopt het dat het geen prioritair project is?

De werkzaamheden zijn vergelijkbaar met scheepvaart: alleen schepen met vergelijkbare motoren worden ingezet, de zandwinning zelf maakt gebruik van dezelfde schepschepen en de route van de schepen is eveneens vergelijkbaar met de huidige

scheepvaart. Voor scheepvaart geldt dat voor prioritaire projecten op een afstand van 5 km geen effecten meer optreden door stikstofdepositie. Dit is in AERIUS opgenomen, een modelberekening voor scheepvaart heeft op 5 km afstand altijd 0 mol N/ha/jaar. Op 5 km afstand van het project liggen geen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De 5 km grens geldt echter alleen voor prioritaire projecten. Voor andere projecten volstaat de modelberekening voor scheepvaart uit AERIUS niet. De parameters voor scheepvaart moeten worden omgezet zodat verder dan 5 km wordt berekend. Dit is een arbeidsintensieve klus. We hebben daarom gekozen om een berekening uit te voeren voor de situatie die voor de meeste stikstofdepositie zorgt: jaarrond dagelijks gebruik van beroepsscheepvaart met zwaardere motoren dan in de huidige situatie. Een jaarrond dagelijks gebruik van grotere schepen leidt per definitie tot een grotere stikstofuitstoot dan een tijdelijk gebruik van vier schepen met lichtere motoren. Als uit de AERIUS berekening van het dagelijks gebruik van grotere schepen blijkt dat er geen negatief effect optreedt, dan is er met zekerheid ook geen negatief effect door stikstofuitstoot tijdens de werkzaamheden, dit zal namelijk per definitie lager zijn. Gelet hierop en op de arbeidsintensieve berekening via AERIUS hebben wij geen berekening voor de werkzaamheden uitgevoerd.

10. Blz 5.1 ik snap de referentie naar hst 7 niet: dit zijn de conclusies. Dit moet hfst 8 zijn? Het aanwijzingsbesluit, de profielendocumenten van alle betrokken soorten en de gegevens onder het ontwerpbeheerplan zijn ook relevant.

Er moet inderdaad worden verwezen naar hoofdstuk 8. Het aanwijzingsbesluit, de profielendocumenten en het ontwerpbeheerplan zijn ten onrechte niet in de literatuurlijst opgenomen. Dit zijn namelijk de uitgangspunten van de PB, hieraan is getoetst.

11. Structureer de opmaat naar de conclusie per soort(groep) duidelijker. Benoem hierin de ISHD/ de trend, de permanente/ tijdelijke effecten van de ingreep op de soort(groep) en waarom dit geen (significant) effect heeft op de draagkracht van het gebied voor die soort(groep).

Er is een inhoudelijke actualisatie uitgevoerd voor een al vergunde activiteit waarvoor vijf jaar geleden een PB is opgesteld, een vergunning voor is verleend en waar in het ontwerpbeheerplan rekening mee is gehouden. Er is gecontroleerd of er nieuwe informatie leidt tot aanpassing van de conclusies en de maatregelen. Uit deze controle is gebleken dat er geen inhoudelijke aanpassing noodzakelijk is. De activiteit kan worden verlengd onder dezelfde voorwaarden als in de oude vergunning. Het is niet de bedoeling om de opbouw en stijl van de PB aan te passen.

12. Kleine zwaan; De huidige aantallen liggen beneden het ISHD. Heeft dit een externe oorzaak? Wat is de kwaliteit van de oppervlakte waterplanten als foerageergebied, zijn dit kranswieren, fonteinkruiden? In de effectbeoordeling moet het recente rapport van Deltares meer betrokken worden. Hoeveel oppervlakte functioneel foerageergebied is er in 2014 en hoeveel oppervlakte blijft er beschikbaar na de activiteit, wat zegt dat over de draagkracht.

In paragraaf 4.2.3 van de PB staat het volgende opgenomen:

In 2014 is door Deltares een onderzoek naar de watervegetaties uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er geen aanleiding is om de hierna beschreven effecten, op basis van gegevens uit 2006, aan te passen. Gelet op het onderzoek van Deltares (Van Geest, G., R. Noordhuis, 2014) heeft de positieve trend in watervegetaties zich doorgezet en zal deze zich doorzetten of stabiliseren. Er is daarom geen aanleiding om de hierna volgende conclusies of de conclusies in hoofdstuk 5 aan te passen.

Dit geldt dan ook voor de kleine zwaan:

Er blijft 217 ha aan benutbare waterplanten (voornamelijk kranswieren) aanwezig in het Vossemeer. Een oppervlakte van 150 ha kranswier heeft een draagkracht voor 25 kleine zwanen. Dat is vijf keer de instandhoudingsdoelstelling. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling zijn uitgesloten.

In het ontwerpbeheerplan wordt net als in de PB geconcludeerd dat er voldoende foerageergebied voor deze soort aanwezig is: *Voor kleine zwaan lijkt het aannemelijk dat er voldoende rust en foerageergelegenheid is en dat de oorzaak van het niet halen van het doelaantal ligt in de teruglopende totale populatie.*

13. Wintertaling pijlstaart krakeend. Noem de ISHD. Geef aan waarom er voldoende draagkracht blijft in het n2000 gebied voor deze soorten.

Wintertaling pijlstaart

ISHD wintertaling: behoud van oppervlak en kwaliteit leefgebied voor 360 vogels

ISHD pijlstaart: behoud van oppervlak en kwaliteit leefgebied voor 50 vogels

Deze soorten foerageren voornamelijk aan de oevers van moerassen en op droogvallende platen. De soorten zijn met name afhankelijk van waterplanten en pioniervegetaties op slikoevers. De pijlstaart foerageert ook in agrarisch gebied. Het overgrote deel van het rust- en foerageergebied van deze soorten betreft de moeraszone die door de zandwinning onaangetast blijft. In totaal blijft 217 ha aan benutbare waterplanten aanwezig in het Vossemeer, dit is gezamenlijk met de ondiepe delen van het Ketelmeer, voldoende voor de ISHD. Dit wordt bevestigd in het ontwerpbeheerplan, er is geen knelpunt wat betreft foerageergebied maar mogelijk wel een knelpunt aangaande de rust in het gebied:

De wintertaling fluctueert vaak sterk van jaar tot jaar, maar mogelijk is hier toch wel sprake van een knelpunt ten aanzien van voldoende rust in nazomer en vroege herfst. Voor de pijlstaart geldt dat de aantallen recent zijn achteruitgegaan, wat gedeeltelijk kan zijn veroorzaakt door onvoldoende rust in met name nazomer en vroege herfst.

Wintertalingen en pijlstaarten foerageren en rusten voornamelijk aan oevers en niet op open water waar de zandwinning plaatsvindt. De zandwinning vindt daarmee op afstand van het leefgebied plaats en is vergelijkbaar met de al dagelijks aanwezige beroepsscheepvaart. Verstoring van rustende wintertalingen en pijlstaarten treedt daarom niet op. Gelet op het voorgaande zijn effecten op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

Krakeend

ISHD krakeend: behoud van oppervlak en kwaliteit leefgebied voor 160 vogels

In het ontwerpbeheerplan wordt net als in de PB geconcludeerd dat er voldoende foerageergebied en rustgebied aanwezig is. Voor deze soort zijn er geen knelpunten om de instandhoudingsdoelstelling te behalen. De conclusies uit de PB behoeven daarom geen aanpassing.

14. Tafeleend; beneden ISHD en negatieve trend. Mogelijk negatief effect door activiteit. Veel onzekerheden in de tekst en onduidelijkheden. Foerageert de soort 's winters nu wel of niet op driehoeksmossels. Biedt Ketelmeer en Vossemeer voldoende draagkracht? Zijn er uitwijkmogelijkheden? Wat voegen de bevindingen uit het rapport van Deltares over de Tafeleend en Brilduiker toe. Wees duidelijker over effect op belangrijke rustgebieden.

ISHD tafeleend: behoud van oppervlak en kwaliteit leefgebied voor 350 vogels

Uit het ontwerpbeheerplan blijkt dat de tafeleend in de zomer en het najaar foerageert op waterplanten en muggenlarven in de ondiepere zones in het oosten van het Ketelmeer en in het noorden van het Vossemeer. Uit het rapport doeluitwerkingen (RWS, 2010) blijkt dat ze hier ook in de winter blijven terwijl hier geen belangrijke populaties aan driehoeksmosselen aanwezig zijn. In het IJsselmeer eten ze in de winter driehoeksmosselen, in het Ketelmeer en Vossemeer kennelijk niet. Er is geen effect op de rustgebieden, deze bevinden zich in het noorden van het Vossemeer en het oosten van het Ketelmeer in de ondiepe zones. De vaargeul in het zuiden van het Vossemeer is geen rustgebied voor de tafeleend. Bovendien is de activiteit vergelijkbaar met de scheepvaart in de vaargeul. Er treedt geen verstoring op. Het rapport van Deltares maakt duidelijk dat de situatie ten tijde van de eerste vergunning niet is veranderd, daarom kan een nieuwe vergunning onder dezelfde voorwaarden worden verleend. Een effect op de ISHD is namelijk uitgesloten.

15. Kuifeend; idem als tafeleend. Biedt het N2000 gebied Ketelmeer Vossemeer voldoende draagkracht? Zijn er uitwijkmogelijkheden? Wees duidelijker over effect op belangrijke rustgebieden. Wordt de rand van de vaargeul weer geschikt foerageergebied, en wanneer?

De kuifeend is een mosseletende soort. Voor de draagkracht wat betreft foerageergebied zie het antwoord bij vraag 5. Rusten doen kuifeenden overdag met name in luwe rustige gedeelten, gezien het bestaande gebruik van de vaargeul door scheepvaart is het niet aannemelijk dat de zandwinning belangrijke rustgebieden verstoren. De randen van de vaargeul zijn gelet op het gebruik en de lage aantallen aan driehoeksmossels geen geschikt foerageergebied voor de kuifeend. Een effect op de ISHD is uitgesloten.

16. Meerkoet: idem als tafeleend. Wordt de rand van de vaargeul geen geschikt foerageergebied?

De meerkoet foerageert zowel op waterplanten als op driehoeksmosselen. De meerkoet komt het hele jaar voor in het gebied, met de grootste aantallen in september en oktober. Ze eten voornamelijk waterplanten in de IJsselmonding. Verder foerageren ze, verspreid over het gebied, op driehoeksmosselen. Ze rusten en foerageren in hetzelfde gebied. Uit het ontwerpbeheerplan blijkt dat er geen knelpunten zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstelling van de meerkoet. Het rapport van Deltares maakt duidelijk dat de situatie ten tijde van de eerste vergunning niet is veranderd, daarom kan een nieuwe vergunning onder dezelfde voorwaarden worden verleend. De randen van de vaargeul zijn gelet op het gebruik en de lage aantallen aan driehoeksmossels geen geschikt foerageergebied voor de meerkoet. Een effect op de ISHD is uitgesloten.

17. Cumulatie. Het gaat hier om functioneel foerageergebied voor de soorten en niet om ha mosselbanken of aantal ha waterplanten. De zandwinning heeft toch een klein tijdelijk negatief effect door vergraven wand vaargeul? De optelling van project effecten moet plaatsvinden per effect, gerelateerd aan draagkracht van het N2000gebied per soort(groep).

Onderstaand antwoord vervangt de cumulatietoets in de Passende beoordeling.

In het bij het ontwerpbeheerplan horende achtergronddocument *Nadere effectenanalyse huidige activiteiten IJsselmeergebied fase II* is o.a. het vergund gebruik geïnventariseerd en getoetst of hiervan resteffecten zijn die meegenomen moeten

Datum 10 maart 2017

Ons kenmerk I001-1248970AIH-V01

Pagina 8 van 12

worden in de cumulatietoets van de huidige activiteiten. In dit rapport wordt in paragraaf 4.1.2. bij punt FL 65 de vaargeulverbreding door zandwinning in het Vossemeer behandeld. De aangevraagde activiteit is daarmee ook in het ontwerpbeheerplan beoordeeld in samenhang met andere activiteiten. Hieruit bleek dat de vaargeulverbreding in het Vossemeer ook cumulatief met andere activiteiten niet leidt tot een significant effect. Desalniettemin wordt hierna nogmaals getoetst of er sprake kan zijn van een cumulatief significant negatief effect.

De volgende activiteiten worden meegenomen in de cumulatietoets, aangezien deze nog niet (volledig) zijn afgerond:

- Scheepvaart
- Zandwinning noordelijk deel vaargeul Vossemeer
- Zandwinning Ketelmeer
- IJsseldelta Zuid
- Aanleg ondiepe zones
- Planologische ontwikkelingen

Hierna staan deze activiteiten kort toegelicht.

Scheepvaart

De scheepvaart door het Vossemeer en Ketelmeer is in het beheerplan opgenomen als een "huidige activiteit en heeft geen vergunning nodig.

Mogelijke effecten: verstoring van niet-broedvogels.

Zandwinning noordelijk deel vaargeul Vossemeer

Zowel de activiteit als de mogelijke effecten zijn in het noordelijk deel vergelijkbaar met de zandwinning in het zuidelijk deel.

Mogelijke effecten: verstoring, vertroebeling, afname in waterplanten en afname in driehoeksmosselen.

Zandwinning Ketelmeer

Voor de zandwinning in het Ketelmeer (in het Keteldiep) heeft bureau Waardenburg een voortoets uitgevoerd. Aan de noordzijde van het Verlengde Keteldiep in het Ketelmeer te Flevoland vindt op een nieuwe locatie zandwinning plaats. Bureau Waardenburg heeft in 2010 hiernaar onderzoek uitgevoerd [Aarts et al, 2010]. De zandwinning in het Ketelmeer heeft geen negatieve gevolgen op de instandhoudingsdoelen omdat:

- De zandwinlocatie is in tegenstelling tot de nieuwe zandwinlocatie ver van vaarroutes verwijderd, waardoor de aan- en afvoer dwars door Natura 2000-gebied moet, terwijl de nieuwe zandwinlocatie langs de bestaande vaargeul ligt. Waardoor het verstoring effect geringer is.
- Op de huidige zandwinlocatie ligt de stationaire zandzuiger "de IJssel" in de stroming, waardoor eventuele vertroebeling maximaal uitwaaiert. Op de nieuwe zandwinlocatie is de zandzuiger in de stromingsluwte gelegen, waardoor er minder vertroebeling optreedt.
- De biomassa van eetbare mosselen voor kuifeenden is zo laag in het zandwingebed, dat het directe effect van de zandwinning niet van invloed is op het bereiken van het instandhoudingsdoel. Ten westen van de zandwinlocatie bevindt zich wel een rijker aanbod van driehoeksmosselen. Door de genomen mitigerende maatregelen (wijze van winning en het plaatsen van afvoerbochten) vindt er geen slibafzetting op mosselen plaats ten westen van de zandwinlocatie.

Datum 10 maart 2017

Ons kenmerk I001-1248970AIH-V01

Pagina 9 van 12

Gelet op het bovenstaande zijn cumulatieve effecten uitgesloten. In het Ketelmeer blijven voldoende mosselen aanwezig. Bovendien zorgt de verplaatsing van de zandwinning in het Ketelmeer, voor een verbetering aangaande vertroebeling en verstoring.

Mogelijke effecten: geen.

IJsseldelta Zuid

Voor IJsseldelta Zuid heeft Tauw een Passende beoordeling uitgevoerd. Voor het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer geldt dat een aantal instandhoudingsdoelstellingen een negatief effect ondervindt als gevolg van IJsseldelta-Zuid. De effecten beperken zich tot een zeer lichte toename van het geluidsbelaste gebied door de aanleg van de nieuwe dubbele brug bij Roggebot, dit is met zekerheid niet significant.

Mogelijke effecten: verstoring door geluid.

Aanleg ondiepe zones

Het betreft aanleg en onderhoud van ondiepe zones in deelgebied K1 (IJsseloo) en in deelgebied K2 (Ketelmeereilanden). De aanleg van de ondiepe zones is eind 2016 uitgevoerd, het onderhoud (van rietgordels) vindt plaats als uit monitoring blijkt dat dit nodig is. Aanleg en onderhoud van ondiepe zones leiden niet tot een verslechtering van de kwaliteit van habitats van soorten waarvoor het Ketelmeer & Vossemeer als Natura 2000-gebied is aangewezen. Aangezien de aanlegwerkzaamheden zijn afgerond is er geen sprake van een overlap met de vaargeulverbreding in het Vossemeer. Onderhoudswerkzaamheden aan de rietgordels vinden plaats buiten de periode 1 augustus tot 1 november. Daarnaast geldt, dat werkzaamheden uitsluitend in de broedperiode (1 mei tot 15 augustus) mogen worden uitgevoerd, indien er geen kwalificerende broedvogelsoorten in deze rietgordel aanwezig zijn. Hierdoor zijn er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

Mogelijke effecten: geen.

Planologische ontwikkelingen

Voor het gebied ten zuiden van Kampen staan verschillende planologische ontwikkelingen op het programma. In de eerste plaats is in 2006 gestart met de aanleg van de Hanzelijn, de spoorlijn van Lelystad naar Zwolle. Daarnaast heeft het Rijk het plan hier een nieuwe IJsselarm, bypass, te graven project IJsseldelta Zuid. Deze bypass van de IJssel is nodig in het kader van Ruimte voor de Rivier. IJsseldelta Zuid is een natuurinclusief ontwerp. Significante effecten op het Ketelmeer-Vossemeer worden hierdoor uitgesloten. Onduidelijk is er toch nog een rest negatief effect op gaat treden of een licht positief effect. Het Rijk en de regio streven naar de opwaardering van de N50 naar A50 als een volwaardige autosnelweg. Tevens overweegt de gemeente Kampen 4000 tot 6000 woningen te bouwen in dit gebied.

Al deze ontwikkelingen, Hanzelijn, bypass, N50 naar A50 en woningbouw worden optimaal op elkaar afgestemd. Ruimtelijke kwaliteit is een belangrijke voorwaarde voor een goed resultaat.

Op dit moment zijn de plannen nog niet definitief vastgesteld maar in de huidige inrichtingsvarianten is geen sprake van een afname van ondiepten met waterplanten en Driehoeksmosselen in het Vossemeer. Er is daardoor, met de informatie die op dit moment beschikbaar is, geen kans op een cumulatief effect door planologische ontwikkelingen.

Mogelijke effecten: geen.

Cumulatietoets

Voor het Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer geldt dat een aantal instandhoudingsdoelstellingen een negatief effect ondervindt als gevolg van de aangevraagde activiteit. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel, waarbij tevens is aangegeven welke andere projecten een negatief effect hebben op deze instandhoudingsdoelstellingen. Instandhoudingsdoelstellingen waarop de aangevraagde activiteit geen negatief effect heeft zijn hier buiten beschouwing gelaten. Ook wanneer een ander project wel een effect op dit instandhoudingsdoel heeft.

	Mossel-etende niet-broedvogels	Vis-etende niet-broedvogels	Waterplant-etende niet-broedvogels
Scheepvaart	X	X	X
Zandwinning noordelijk deel vaargeul	X	X	X
Zandwinning Ketelmeer	-	-	-
IJsseldelta Zuid	X	X	X
Aanleg ondiepe zones Ketelmeer	-	-	-

Cumulatieve effecten mosseletende niet-broedvogels

Uit de PB en voorgaande antwoorden blijkt dat de effecten voor mosseletende niet-broedvogels zich beperken tot een tijdelijke verstoring. Een afname in driehoeksmosselen zal niet optreden omdat deze op de steenglooijing liggen die onaangetast blijven. De volgende activiteiten hebben tevens een mogelijk verstorend effect op de mosseletende niet-broedvogels:

- Scheepvaart
- Zandwinning noordelijk deel vaargeul
- IJsseldelta Zuid

In samenhang met de bestaande scheepvaart is geen significante verstoring te verwachten. Door de zandwinning zijn maximaal vier schepen op hetzelfde moment aanwezig in het Vossemeer. De zandwinning zowel in het noordelijk als zuidelijk deel, vindt plaats in en in de directe nabijheid van een bestaande vaarroute. Er wordt geen ongerept foerageer- of rustgebied verstoord. Er is al verstoring aanwezig door de bestaande scheep- en recreatievaart. De verstoring door de zandwinning gaat op in de bestaande verstoring. In tegenstelling tot de recreatievaart is de zandwinning een meer voorspelbare activiteit voor vogels en daardoor minder verstorend. De zandwinschepen gebruiken bestaande vaarroutes en komen niet tot in het riet (zoals bijvoorbeeld kano's). Daardoor bestaat geen kans op cumulatieve effecten. De IJsseldelta-Zuid zorgt voor een zeer lichte toename in een beperkt deel van het Natura 2000-gebied. In de Passende beoordeling voor de IJsseldelta-Zuid is dit cumulatieve effect onderzocht en geconcludeerd dat er geen significant effect optreedt. Beide effecten zijn zeer beperkt en de draagkracht van het gebied is voor alle relevante vogelsoorten ruim voldoende.

Conclusie mosseletende niet-broedvogels: geen significant effect, draagkracht van het gebied blijft te allen tijde ruim voldoende.

Cumulatieve effecten vis-etende niet-broedvogels

Uit de PB en voorgaande antwoorden blijkt dat de effecten voor vis-etende niet-broedvogels zich beperken tot een tijdelijke verstoring en een tijdelijke verstroebeling. De volgende activiteiten hebben tevens een mogelijk effect op de vis-etende niet-broedvogels:

- Scheepvaart: verstoring
- Zandwinning noordelijk deel vaargeul: tijdelijke verstoring en tijdelijke vertroebeling
- IJsseldelta Zuid: verstoring

In samenhang met de bestaande scheepvaart is geen significante verstoring te verwachten. Door de zandwinning zijn maximaal vier schepen op hetzelfde moment aanwezig in het Vossemeer. De zandwinning zowel in het noordelijk als zuidelijk deel, vindt plaats in en in de directe nabijheid van een bestaande vaarroute. Er wordt geen ongerept foerageer- of rustgebied verstoord. De tijdelijke verstoring en vertroebeling door zandwinning in het noordelijk deel vindt niet gelijktijdig plaats. Hierdoor is geen sprake van een cumulatief effect. De IJsseldelta-Zuid zorgt voor een zeer lichte toename in een beperkt deel van het Natura 2000-gebied. In de Passende beoordeling voor de IJsseldelta-Zuid is dit cumulatieve effect onderzocht en geconcludeerd dat er geen significant effect optreedt. Beide effecten zijn zeer beperkt en de draagkracht van het gebied is voor alle relevante vogelsoorten ruim voldoende.

Conclusie vis-etende niet-broedvogels: geen significant effect, draagkracht van het gebied blijft te allen tijde ruim voldoende.

Cumulatieve effecten waterplant-etende niet-broedvogels

Uit de PB en voorgaande antwoorden blijkt dat de effecten voor waterplant-etende niet-broedvogels zich beperken tot een tijdelijke verstoring en een beperkte permanente afname in waterplanten. De volgende activiteiten hebben tevens een mogelijk effect op de vis-etende niet-broedvogels:

- Scheepvaart: verstoring
- Zandwinning noordelijk deel vaargeul: verstoring en afname in waterplanten
- IJsseldelta Zuid: verstoring

Zowel in samenhang met de bestaande scheepvaart als de IJsseldelta-Zuid is geen significante verstoring te verwachten. De effecten zijn zeer beperkt en de draagkracht van het gebied is voor alle relevante vogelsoorten ruim voldoende. Voor de zandwinning in het noordelijk deel is een Passende beoordeling door Tauw uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de cumulatieve afname in waterplanten niet leidt tot significante effecten. Door de zandwinning in het noordelijk deel wordt maximaal 2,1% (5 ha) aan waterplanten vernietigd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het merendeel van het noordelijke deel een zeer lage bedekking aan waterplanten kent (0 tot maximaal 15%). Beide activiteiten zorgen in totaal voor een afname van maximaal 8,5% aan waterplanten in het Vossemeer. In het Ketelmeer blijft het areaal aan waterplanten onaangetast. In het Ketelmeer is ongeveer 200 ha aan waterplanten aanwezig. Na afronding van beide activiteiten blijft in het Ketelmeer en Vossemeer samen, 413 ha aan waterplanten beschikbaar. In totaal zorgen beide activiteiten voor een afname van maximaal 4,7% aan het areaal aan waterplanten in het gehele Natura2000- gebied. Aangezien 413 ha aan waterplanten beschikbaar blijft is geen sprake van een significant negatief effect. De cumulatieve afname in waterplanten is zeer beperkt en de draagkracht van het gebied is voor alle relevante vogelsoorten ruim voldoende.

Conclusie waterplant-etende niet-broedvogels: geen significant effect, draagkracht van het gebied blijft te allen tijde ruim voldoende.

Datum 10 maart 2017

Ons kenmerk I001-1248970AIH-V01

Pagina 12 van 12

18. De lijst met conclusies in hfst 7 is eigenlijk overbodig want deze zijn al eerder gegeven binnen de structuur van de PB. Als je deze toch opneemt neem dan dezelfde tekst op als de conclusies en voorstel voor mitigerende maatregelen in hfst 5 en 6.

Zoals eerder vermeld is er een inhoudelijke actualisatie uitgevoerd. Geen noodzaak tot tekstuele of veranderingen in de opbouw van de PB.

19. In de bijlage zit een kaart met sediment en ondergrond (ABI-5). Ik zie veel zwarte punten naast grijze punten(boringen) Deze zwarte punten staan niet weergegeven in de legenda. Kunnen deze schelp houdende lagen ook jonge mosselbanken zijn? Hoe verhoudt deze kaart zich tot figuur 4.1?

De zwarte punten zijn niet boringen met schelphoudende lagen. Boringen met schelphoudende lagen liggen alleen in het Ketelmeer en zijn aangegeven met een driehoek. In het Vossemeer zijn geen driehoeken aangegeven: er zijn daar geen boringen met schelphoudende lagen. De bodemkaart in de bijlage heeft geen relatie met de kaart met driehoeksmossels in figuur 4.1, deze onderzoeken en kaarten staan los van elkaar.